

تاثیر طراحی محیطی در کاهش جرم و جنایت در شهرها نمونه موردی بررسی منطقه ۲ کلانشهر مشهد

صالح ابراهیمی پور^۱، محمد حاجیان حسین آبادی، صادق نجاتی^۲^۱دانشگاه پیام نور / saleh.ebrahimi70@gmail.com^۲دانشگاه تهران / mohammad.hajian@ut.ac.ir^۳دانشگاه تربیت مدرس / s.nejati@modares.ac.ir

چکیده

امروزه به علت رشد گسترده کالبدی و جمعیتی شهرها، امنیت یکی از مسائل مهم در برنامه ریزی، طراحی و مدیریت شهری است. در مباحث نوین مطروحه در طراحی و برنامه ریزی شهری از اصولی یاد می شود که در آن تلاش شده تا زمینه بروز جرم در یک مکان خاص را تا حد امکان از طریق طراحی و برنامه ریزی صحیح و توجه به عوامل محرک در فضا بر رفتار انسان کاهش دهد. در این تحقیق نگارندگان با بررسی مفاهیم امنیت و جرم در شهر و سپس مطرح کردن شیوه ای برای کاهش و جلوگیری از جرم در محیط های شهری با استفاده از طراحی محیطی به رابطه میان جرم و کالبد شهری پرداخته و به کمک راهبرد های کاهش جرم از این طریق به طراحی یکی از محورهای شهر مشهد می پردازند. نتایج به دست آمده نشان می دهد در صورت افزایش نظارت اجتماعی و یا امکان دهی به رفتارهای امن در مناطق ناامن شهر و ایجاد زمینه جهت انجام فعالیت های اجتماعی می توان از وقوع جرم در فضاهای شهری کاست.

واژه های کلیدی

طراحی محیطی، جرم، امنیت، فضای شهری

مقدمه

امروزه تردیدی نیست که مناطق شهری جرم خیزترین و از همین رو، ترس آفرین ترین مکان ها به شمار می روند؛ بر همین اساس توجه زیادی به کاهش جرم در مناطق شهری توسط محققین در نقاط مختلف دنیا صورت می گیرد. (علی خواه و نجیبی، ۱۳۸۵؛ شافر و همکاران، ۲۰۰۶؛ مایز، ۲۰۰۱؛ اوانز و فلتچر، ۲۰۰۰؛ اکاه، ۲۰۰۰؛ و الکلیت، ۱۹۹۸). این توجه تا حدودی بدین دلیل است که ترس از جرم تاثیر قابل توجهی بر کیفیت زندگی دارد. در همین راستا باید تاکید کرد که بی تردید هیچ عنصری برای پیشرفت، توسعه و تکامل یک جامعه و همچنین شکوفایی استعدادها، مهمتر از عنصر امنیت و تامین آرامش در جامعه نیست و توسعه اجتماعی خلاقیت و فعالیت ارزشمند بدون امنیت امکان پذیر نخواهد بود. (بمانیان و محمودی نژاد، ۱۳۸۹) برای مثال زیگمونت باومن می نویسد ((تاریخ اخیر شهرهای آمریکایی سرشار از تغییرات اساسی است ولی وجه مشخصه تمامی آنها دغدغه های امنیت و بی خطری است))، وی ادامه می دهد شگفت اینک شهرها که اصل برای تامین امنیت همه ساکنان خود بنا

شده اند، امروز بیشتر توام با خطر هستند تا امنیت. (باومن، ۱۶۸-۱۷۲، ۱۳۸۴) در زمینه افزایش امنیت محققان از رشته های مختلف نظریات متعددی را بیان نموده اند. یکی از این نظریات، نظریه کاهش جلوگیری از جرم با طراحی محیطی می باشد که به اختصار آن را (سی پی تی ای دی) می گویند. این رویکرد را می توان رویکردی هدفمند در جهت طراحی کارآمد و هوشمندانه مولفه های محیطی با بکارگیری بهینه محیط مصنوع در کاهش جرایم دانست که به طور موثری در افزایش سرمایه اجتماعی، بهبود کیفیت زندگی و افزایش میزان رضایت شهروندی و بهبود رفاه اجتماعی تاثیرگذار است. (صالحی، ۱۳۹۰: ۲۳)

بدنه اصلی مقالات

اهمیت و ضرورت پژوهش

جرم امروزه مشکل تمام کشورها است و مستقیم و غیرمستقیم بر زندگی تمام افراد تاثیر می گذارد. علاوه بر مشکل جرم، ترس از جرم نیز یکی از معضلات جوامع کنونی است که آثار روانشناختی شدیدی چون اضطراب و بی اعتمادی و انزوا در زندگی انسان ها باقی گذاشته و موجب می شود تا افراد از حضور در محیط اجتناب کنند. ترس از جرم آثار شدیدتری در مقایسه با جرم دارد. (گابریل گروه، ۲۰۰۳). یکی از نظریات و راه کارهای کاهش جرم و افزایش جمعیت، تاثیر طراحی محیطی (سی پی تی ای دی) می باشد که بصورت تفضیلی بیان خواهد شد.

پیشینه تحقیق

پیشینه و زمینه نظری مباحث جرم شناسی شهری را باید حداقل از مکتب جامعه شناسی شیکاگو و مطالعات اولیه اکولوژی شهری مورد بررسی قرار داد.

• مکتب اکولوژی شهری

اکولوژی شهری برای اولین بار در سال ۱۹۱۶ در زمینه بررسی های شهری به وجود آمد و طی سال های بعد مطالعات اکولوژی اجتماعی شهرها به شدت از مکتب جامعه شناسی شیکاگو تاثیر پذیرفت. علم اکولوژی شهری را رابرت پارک بنیان نهاد. وی کوشید تا مفاهیم